

РОЖДЕСТВО НА ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА

*Богомайко, наследила си чрез
обещание достойно за Твоята чистота
рождество; защото си влязла в някога
безплодната като богоизрасъл плод;
затова всички земни племена непрестанно
Те величаем.*

Служба на 8 септември, канон 2, песен 9, тропар 1.

Чудни са съдбините на израилевия народ! Само на него съвсем справедливо принадлежи многозначителното название „народ Божий“. Очакването на Месия било средоточието на цялата вяра на древните израилтяни; с името на Месия еврейният съединявал представата си за най-доброто време за своя народ. Царете и пророците желяели да доживеят до това време - и умирали, без да са получили желаното. Най-добрите от еврейския народ живеели с мисълта си в бъдещето; отличителните им черти били - любов към потомството, желание за неговото благоденствие и слава, стремеж да получат в своето поколение обещаното от Бога „семе на жената“ - великия „Пророк“ и „Примирител“. Бог нееднократно давал на патриарсите на израилевия народ обещание за умножаване и преумножаване на потомството им. Това обещание, като едно от най-важните, преминавало от поколение в поколение и винаги било живо в паметта на народа. Удивително ли е след това, че при израилтяните раждането на деца е било вменявано на жените за чест и слава и че те гледали на многобройното потомство като на голямо щастие и Божие благословение? От друга страна, безплодието било считано за тежко нещастие и Божие наказание. Така Авраам се оплаквал на Бога за безплодието си; Рахил предпочитала да умре, отколкото да остане бездетна; Анна, впоследствие майка на Самуил, тъгувала неутешимо за това, че нямала деца, и в слъзна молитва просила Господа да ѝ дари син; Елисавета, майката на свети Йоан Предтеча, направо наричала безплодието си *срам, укор между човеците* (Лук. 1:25). И същевременно, колко често от безплодни до известно, предопределено от Бога време родители са произлизали деца, представляващи украшение на историята на Божия народ! На Авраам му се родил син Исаак, един от главните израилеви родоначалници; на Анна - Самуил, бележит ръководител на народа; на Елисавета - Йоан, велик пророк и Предтеча Господен. Същото се случило и с родителите на Пресветата Дева.

В обетованата земя, дадена от Бога на израилевия народ, в планините, заграждащи от

север Ездrelонската долина, се намирал град Назарет. Той бил разположен на склона на планината и отстоял на три дни път от Йерусалим и на осем часа от Тивериада и Генисаретското езеро. В целия Стар Завет никъде не се споменава за Назарет. Той бил толкова значителен и маловажен, че евреите не очаквали от него нищо особено и казвали: *От Назарет може ли да излезе нещо добро?* (Йоан. 1:46). Малко преди Рождество Христово в Назарет живеела благословената от Бога съпружеска двойка -Иоаким и Анна.

Тази съпружеска двойка произхождала от древния царски Давидов род. Прародителите от този род в течение на няколко века приемствено са заемали царския престол, докато Навуходоносор разорил иудейското царство. Като превзел столицата Йерусалим, той отвел най-добрата част от народа - в плен, известен под името вавилонски. Впрочем, потомците на Давид, намирайки се в тежка неволя, макар и да нямали скипър в ръцете, все още запазвали следи от величие. Накрая един от тях, Зоровавел, получил впоследствие разрешение не само да се завърне с народа в отечеството си, но и да възстанови разрушената иудейска столица. Йерусалим бил възобновен и народът, според възможностите, събран и устроен, но славата на царството била отминала безвъзвратно. Зоровавел продължил да управлява иудеите, докато бил жив, а след смъртта му древните права на царския Давидов дом дотолкова намалели, че за тях не се споменава нито в по-късните книги на Стария Завет, нито в другите иудейски предания. А когато израилевият народ попаднал под зависимостта на римляните и загубил своята самостоятелност, потомците на Давид били напълно лишени от предишното си величие и родът им окончателно се слял с народа.

Такова било състоянието на славния Давидов род, когато Иоаким и Анна живеели в Назарет. Иоаким произхождал от Иудиното коляно и имал за родоначалник цар Давид, а Анна била най-малката дъщеря на свещеник Матан от Аароновото племе. Светата съпружеска двойка живеела в изобилие; тъй като Иоаким бил богат човек и подобно на праотци-на израилевия народ имал много стада. Но не богатството, а високото благочестие отличавало тази съпружеска двойка сред другите и я направило достойна за особена Божия милост. Преданието не разказва подробно за добродетелите на Богоотците (така светата Църква нарича Иоаким и Анна, в смисъл на предци по плът на Господ Иисус Христос), но посочва специално една тяхна черта, която свидетелства, че целият им живот е бил проникнат от дух на благоговейна любов към Бога и милосърдие към ближните. Те ежегодно заделяли две трети от своите доходи, като едната трета жертвали в храма, а другата раздавали на бедните. Следвайки неотстъпно всички правила на Божия закон, те, както изповядва светата Църква, и в законовата благодат били толкова праведни пред Бога, че били удостоени да родят даден от Бога младенец. Това доказва, че по чистота и святост те превъзхождали всички, които очаквали тогава Утехата израилева.

По този начин, наслаждавайки се на душевен мир и водейки живот според духа на Божия закон, благочестивите съпрузи външно били напълно щастливи. Но безплодието на Анна, което отначало навявало тъга в семейните им отношения, накрая прераснало в печал и безпокойство на двете свети сърца. Бездетството, както бе отбелязано по-горе, било считано от израилтяните за неприятно състояние. Но то било още по-прискърбно за потомците на Давид, тъй като те, съгласно древното Божие обещание, можели да се надяват, че от тях ще се роди Спасителят на света. При безплодие тази сладостна и голяма надежда изчезвала. Много и усърдно се молели съпрузите Бог да им дари деца; но минали 50 години брачен живот, а безплодието на Анна продължавало. Това общо за всички праведници от Стария Завет неудовлетворяемо желание за по-скорошно идване на Месията в света и заедно с това тъжното убеждаване в безучастието им в общите цели и надежди на народа причинявали на Иоаким и Анна още по-силна скръб поради това, че се приближавали до старостта. Поради религиозните

им чувства, поради тежестта на общественото мнение, поради сиротството на топлите им сърца, това нещастие било голямо и тежко за тях. Но праведниците го понасяли безропотно и със смирение, като с още по-голяма ревност се стараели да угодят на Бога чрез твърдо спазване на Неговия закон. Впрочем, при цялата им кротост и преданост към Божията воля, светите съпрузи не можели понякога да не се огорчават от пренебрежението, което нерядко им се случвало да търпят от сънародниците си заради тяхното безплодие. При един такъв случай това пренебрежение, изказано всенародно, дълбоко огорчило благочестивия Йоаким и го хвърлило в неутешимо състояние. На един от големите празници свети Йоаким, като стриктен изпълнител на закона, дошъл със свои съплеменници в Йерусалимския храм с намерението да принесе, според обичая си, голяма жертва на Господа и я представил може би с по-чисто и по-топло чувство, в сравнение с всички други. Но какво билоудивлението на праведния мъж, когато някой си Рувим започнал презрително да отклонява жертвата му, като казал: „Защо желаш да принесеш даровете си на Бога преди всички други? Ти си недостоен за това, понеже си неплоден“. Този неочакван упрек поразил сърцето на праведника. Сторило му се, че може би наистина е до такава степен грешен, че небесният гняв го преследва справедливо, наказвайки го с безплодие. Тази мисъл отнела от Йоаким цялата му бодрост; той излязъл от храма в състояние на дълбока скръб. „Горко ми! - казал той. - Днес за всички е голям празник, а за мен е само време на сълзи и въздишки“. За да намери поне малко утешение за себе си в това, че може би примерът на неговото безплодие не е единствен, той отишъл да погледне родословията на дванадесетте колена. Но като се уверил тук, че всички праведни мъже са имали потомство и дори стогодишният Авраам не е бил лишен от това Божие благословение, Йоаким още повече се натъжил и не пожелал да се върне у дома си, а отишъл в далечната пустиня - в планините, където пасели стадата му.

Прекарал там четиридесет дни в строг пост и молитва към Господа, като призовавал върху себе си Неговото милосърдие и умивал с горчиви сълзи безчестието си сред хората. „Няма да вкуся храна - казал той - и няма да се върна у дома! Молитвата и сълзите ще ми бъдат храна, а пустинята -дом, дотогава, докато Господ Бог израилев ме чуе и ме посети!“.

„Боже на отците ми! - се молел скърбящият Йоаким. -Ти си дал син на праотеца Авраам в старините му. Удостои и мен с Твоето благословение! Дай плод на моя брак, та, макар и на преклонна възраст, да мога да се нарека баща и да не бъда отхвърлен от Теб, моя Господ!“.

Междувременно слухът за случилото се с Йоаким в Йерусалим достигнал до благочестивата Анна, която си била останала вкъщи. Като узнала подробностите, а също и това, че Йоаким се е отдалечил в пустинята и не иска да се върне у дома, тя се предала на неутешима скръб. Считайки себе си за главната виновница на постигналото ги нещастие, *тя* с ридание възкликвала: „Сега аз съм най-нещастна от всички! Бог ме отхвърли, хората ме укоряват, мъжът ми ме изостави! За кое да плача повече - за безплодието си или за самотата? За това, че не бях удостоена да стана майка ли, или за вдовишкото ми сиротство?“. През цялото време на раздялата с мъжа ѝ сълзите ѝ почти не изсъхвали, не хапнала трохичка хляб и подобно на майката на Самуил с мъчителна тъга умолявала Бога да я освободи от безплодието ѝ.

В такова тревожно състояние на духа веднъж Анна излязла в градината и в молитвени размисли, издигайки очи към небето, видяла сред клоните на едно лаврово дърво птиченца едва покрити с перушина. Видът на тези млади птички още повече поразил скърбящото ѝ заради безплодието сърце. „Горко на мен - казала тя, - самотната, отхвърлената от храма на моя Господ Бог и унизената пред всички израилева дъщеря! На кого приличам? Всички в природата раждат и възпитават, всички се утешават с деца; само аз не познавам това наслаждение. Не мога да се сравня нито с птиците небесни, нито със земните зверове; и

едните, и другите принасят плода си на Теб, Господи; само аз оставам безплодна! Нито с водите; в бързите си струи те ще родят за Твоя слава живи същества; само аз съм мъртва и безжизнена! Нито със земята; и тя, като произрасте всякакви растения, прославя с плодовете си Теб, Небесния Отец; само аз съм безплодна като безводна степ, без живот и растения! О, горко ми, горко ми! „Господи -продължила тя, - Ти, Който си дарил на Сарра син в старините й и си развързал утробата на Анна, за да роди Тя пророк Самуил, погледни ме и чуй молитвата ми! Премахни болките на сърцето ми и развържи веригите на безплодието ми.

Нека роденото от мен да Ти бъде принесено в дар и Твоето милосърдие да бъде благословено и да се прослави в него!". Едва Анна произнесла тези думи, "когато пред нея се явил Божий Ангел. „Молитвата ти е чута - казал й небесният вестител, - въздишките ти прекосиха облаците и сълзите ти капнаха пред Господа. Ще заченеш и ще родиш благословена дъщеря, която ще бъде по-горе от всички земни дъщери. Заради Нея ще бъдат благословени всички земни родове, чрез Нея ще бъде дадено спасение на целия свят и Тя ще се казва Мария!". Като чула тези думи, Анна се поклонила на Ангела и казала: „Жив Господ Бог мой! Ако ми се роди дете, ще го посветя на служение на Господа, нека да Му служи денем и нощем, като възхвалява святото Му име през целия си живот". Предишната скръб на Анна сега се е превърнала в радост, изляла се във възторжена благодарност към Бога. След като й благовестил това, ангелът станал невидим.

Колкото и да обичала мъжа си и колкото и да желаела по-скоро да сподели радостта си с него, света Анна се покорила на първото движение на благочестивото си сърце и побързала към Йерусалимския храм, за да благодари там на Бога и да възобнови обета си за това, че ще Му посвети очаквания плод.

Ангелът Божий, след като благовестил на Анна, се явил и на свети Йоаким в пустинята и му рекъл: „Бог прие милостиво молитвите ти; жена ти Анна ще роди дъщеря, за която всички ще се радват. Ето и знамение за верността на думите ми: иди в Йерусалим и там, при Златните порти, ще намериш жена си, на която й е известно същото".

Благоговейна радост обзела сърцето на светия старец. Той тръгнал незабавно и с богати жертви към Йерусалим и там действително на посоченото от ангела място срещнал жена си. Щом видяла мъжа си, тя притичала насреща му с възклицанието: „Знам, знам, Господ Бог щедро ме благослови; защото бях като вдовица, а сега не съм вдовица, бях бездетна, а сега ще имам чедо". Тук те си разказали един на друг всички подробности от явяването на ангела, принесли в храма жертва на Господа и съдейки по хода на по-нататъшните събития, останали известно време в Йерусалим, за да изчакат изпълнението на полученото от тях обещание.

Светите Богоотци скоро видели над себе си изпълнението на това чудно обещание. На девети декември Православната Църква празнува зачеването на Пресветата Дева от Анна и пее: „Анна сега започва да отглежда божествения жезъл (Богородица), разцъфнал с тайнствен цвят - Христос, Твореца на всички". „Безплодната, която противно на всички очаквания роди Девицата, която пък щеше да роди по плът Бога, сияе от радост и ликува, викайки с висок глас: „Радвайте се с мен, всички израилеви колена! Аз нося рожба в утробата си и ще се избавя от укорите, че съм бездетна. Така бе угодно на Създателя, Който чу молитвата ми и изцели сърдечната ми болка, като уреди желаното от мен. Ще видят хората и ще се удивят, че съм станала майка! Ето, и аз ще родя, защото така благоволи Разкъсалият връзките на безплодието ми".

Не можем да не благоговеем пред това чудно зачатие и да не виждаме в него необикновените и велики цели на Божествения Промисъл. Бог явно искал да подготви хората за вяра в бъдещите, още по-чудни събития – зачатие и раждането на Единородния Му Син: „Тайнството – както пее светата Църква – е предхождано от тайнство". „Девата Майка се роди

от неплодна – казва свети Йоан Дамаскин, - защото чрез чудесата трябваше да подготви пътя към единствената новост под слънцето, към най-главното от чудесата, и постепенно да преминава от по-малкото към по-голямото". „Ако -както отбелязва свети Андрей - е велико нещо това, че ражда неплодна, то не е ли още по-удивително това, че ражда Девица?... Нужно било Този, Който е всичко и в Когото е всичко, като Господар на природата, да покаже върху прамайката Своето чудо, като от неплодна я направи майка, а после изменил и в Майката законите на природата, като направил Девата Майка и запазил печата на девството".

И ако Иоаким и Анна още преди получаването на радостната вест превъзхождали всички по чистота и святост, то не се ли разпалили те още повече със свята ревност и преданост към Бога, когато били удостоени да получат благодатно откровение за снемането на укора от тях? А заедно с това светите им качества не привличали ли към тях в по-голяма мяра Божието благоволение и не довеждали ли върху тях благодатни дарования, подготвящи ги за чудното събитие? Ако пророк Иеремия и Господният Предтеча Йоан са били осветени от Бога преди раждането си и са се били изпълнили със Светия Дух още в майчина утроба, то още по-голямо осветение, без съмнение, е било присвоено на износването на плода в утробата на праведната Анна. Тук било подготвяно не само обичайното раждане, но заедно с това - и разкриването на тайната на премъдрия Божий съвет, скрита от създаването на света и непроницаема дори за самите ангели. Тук бил строен неръкотворен Божий кивот, било приготвяно живо жилище на Всевишния. Оттук трябвало да излезе единствената и пресвята Девица, на която, според предсказанието на пророка (Ис. 7:14), било предопределено да стане Майка на Бог-Слово. „Преславна тайна - пее светата Църква, - неизвестна на ангелите, велика за човеците и скрита от сътворяването на света! Ето, целомъдрената Анна носи в утробата си Богоотроковицата Мария, приготвяна за жилище на Царя на всички векове и за обновление на нашия род".

След като дните на бременността изтекли, благовестието на ангела се изпълнило и на 8 септември света Анна родила дъщеря. Възторгът на родителите, освободили се от „укора за безчадието", бил неизразим. Явното чудо на Божията милост обърнало пълните им със сълзи на благодарност очи най-напред към небето - и Иоаким благоговейно се обърнал към Всемогъщия Бог: „Ти, Който за непокорните хора направи така, че да потече вода от скалата, даряваш на благопокорните плод от неплодните им чресла, за наша радост". Анна, в състояние на безмълвен възторг, издигайки се с душа към небето, си мислела смирено: „Ти, Който затваряш и отваряш бездната, Който вдигаш водата в облаци и даваш дъжд! Ти, Господи, ми даде от мен да израсне пречист плод от неплоден корен". И светата Църква, споделяйки възторга на праведните Богоотци, призовава заедно с тях целия свят: „Този ден е Господен! Радвайте се, хора!".

Преблагословената Дева, въпреки тогавашната незначителност на прочутия някога Давидов род, наследила при раждането си висока слава; родът ѝ, произхождайки от Авраам и от Давид и продължавайки много векове, включвал в себе си имена на старозаветни патриарси, първосвещеници, иудейски управници, военачалници и царе. Доблестите на прославените предци още при раждането на благодатния младенец вече украсявали името му. Но всички тези преимущества, толкова много ценени от света, скоро избледнели в лъчезарната светлина на неземната слава, която Всевишният приготвил на новородената Дева.

Свети Иоаким с най-дълбока благодарност принесъл в храма жертва на Бога, каквато можал. А когато настъпил петнадесетият ден след раждането на младенеца, то, според иудейския обичай, нарекли новородената дъщеря с името „Мария", дадено ѝ от ангела още преди зачатие. Светият Младенец бил пазен и възпитаван с цялата нежност и грижливост на благочестивите си родители и с всеки изминал ден видимо укрепвал. Преданието разказва, че когато Пресветата Дева навършила шест месеца, майка ѝ Я поставила на земята, за да

опита дали ще може да стои, и Преблагословената, като направила седем крачки, се върнала в майчините обятия. Тогава света Анна Я взела на ръце и каза: „Жив Господ Бог мой! Няма да ходиш по земята, докато не Те въведа в Господния храм“. И като направила специален кът в спалнята, където било забранено влизането на всичко нечисто, Анна избрала непорочни еврейски дъщери, за да се грижат за благословеното ѝ детенце. Когато Мария станала на една годинка, Иоаким направил голям прием и поканил на него свещеници, книжници, старейшини и много народ. На този прием той поднесъл дъщеря си към свещениците и те, благославяйки Я, казаха: „Боже на отците ни! Благослови това дете и му дай славно и вечно име във всички родове!“. Присъстващите отговорили: „Да бъде! Амин!“. След това той поднесъл дъщеря си към първосвещениците, които също Я благословили и казали: „Всевишни Боже! Погледни това дете и го благослови с най-висше благословение, което да няма равно на себе си“. А самата Анна с радост възкликнала: „Ще запя песен на Господа, моя Бог; Той погледна милостно към мен и като премахна укора на враговете ми, ми даде плод на правдата, единствен и скъпоценен пред Него“. И отнесла младенца в спалнята, отново излязла при гостите и им прислужвала. Когато Мария станала на две годинки, свети Иоаким искал да изпълни над благодатната си дъщеря обета за посвещаването ѝ на храма; но света Анна, поради нежни майчини чувства, и поради страх, че на детето може да му домъчнее за дома и може да започне да търси родителите си, уговорила съпруга си да отложат това посвещаване с още една година. През това време в благословения младенец Дева започнали вече да се развиват силите на ума и сърцето, които изпреварили възрастта, и родителите ѝ започнали все по-често и по-често да ѝ внушават, че Тя се е родила вследствие на техните молитви, че Тя е посветена на Бога още преди раждането си и като Божие дете, трябва да се раздели с тях и да бъде при Бога в храма; че там ще ѝ бъде много по-добре отколкото при тях, и ако Тя обича Бога и следва закона Му, то Бог ще направи за нея много повече, отколкото биха направили баща ѝ и майка ѝ! Така светите Иоаким и Анна подготвяли своя младенец за посвещаване на Бога.